

Υπουργείο Παιδείας
Αθλητισμού και Νεολαίας

Διαγωνισμός συγγραφής κειμένου με θέμα σχετικό με την έμφυλη ισότητα

Σχολική Χρονιά 2024-2025

**Νικητήριες Συμμετοχές
στην Κατηγορία Γ -
Λύκεια**

1^ο βραβείο, Ιωάννης Νεοφύτου
Σχολείο: Λύκειο Εθνάρχη Μακαρίου Γ', Πάφος
Υπεύθυνος εκπαιδευτικός: Νεόφυτος Αντωνόπουλος

ΜΗΝ ΑΓΓΙΖΕΤΕ...

Δευτέρα

Αγαπημένο μου ημερολόγιο, πλέον ακούω παντού το ίδιο πράγμα: «Σεβαστείτε τις γυναίκες!». Στο σχολείο, στο σπίτι, στην τηλεόραση. Είναι το πρώτο που μαθαίνουμε πια. Πριν το “ευχαριστώ”, πριν το “συγγνώμη”, πριν ακόμα και από το “σ’ αγαπώ”. Και ναι, συμφωνώ. Απόλυτα! Όσο τίποτα στον κόσμο. Γιατί η γυναίκα είναι ζωή, μητέρα, στήριγμα, φως, αγκαλιά. Η πρώτη λέξη κάθε παιδιού και η τελευταία φροντίδα ενός πατέρα. Αλλά ξέρεις τι δεν μας μαθαίνουν ποτέ; Να σεβόμαστε και τους άντρες. Σήμερα, στο μάθημα της Ιστορίας η καθηγήτρια είπε: «Όλες οι καταστροφές ξεκίνησαν από άντρες. Πόλεμοι, καταπίεση, βία. Αν δεν υπήρχαν οι γυναίκες, ο κόσμος θα ήταν κόλαση.» Ένιωσα το στήθος μου να σφίγγεται. Όχι γιατί δεν ήταν αλήθεια, μα γιατί μας τα λένε όλα εκτός από ολόκληρη την αλήθεια. Και έμεινα να κοιτάζω τα χέρια μου. Αυτά που ποτέ δεν χτύπησαν κανέναν. Που σηκώνουν σακούλες για τη γιαγιά. Που γράφουν ποιήματα το βράδυ όταν δεν μπορώ να κοιμηθώ. Που προσεύχονται. Γιατί πρέπει να κουβαλάμε το βάρος όλων των λαθών, μόνο και μόνο επειδή γεννηθήκαμε αγόρια; Γιατί πρέπει να πληρώνω τα λάθη ανθρώπων που δεν είμαι; Όταν φωνάζεις για δικαιοσύνη, αλλά την προσφέρεις μονόπλευρα, τότε δεν την προσφέρεις. Την εμπορεύεσαι. Κι εγώ δεν θέλω εμπόριο. Θέλω αλήθεια.

Τρίτη

Αγαπημένο μου ημερολόγιο, ο Αλέξης δεν ήρθε σήμερα σχολείο. Ήξερα γιατί. Και ίσως στην θέση του να μην ερχόμουν ούτε εγώ. Χθες, η Ελένη του έβαλε τις φωνές, τον έσπρωξε και τον πρόσβαλε μπροστά σε όλους. «Μη με κοιτάς έτσι, σεξιστή!», φώναξε καθώς τον έγδαρε στο πρόσωπο. Όταν αυτός μάζεψε το θάρρος και είπε “Εγώ δε έκανα τίποτα”, εκείνη του απάντησε: «Άντρας είσαι, μην παίζεις το θύμα». Και μετά, τον απείλησε ότι θα τον κατηγορήσει και θα τον καταγγείλει. Εκείνη φώναζε. Εκείνος σώπαινε. Και με αυτό τον τρόπο ένα ακόμη αγόρι έμαθε πως δεν έχει φωνή. Ένα παιδί με βαθιά καλοσύνη, που ήθελε

να γίνει δάσκαλος για να εμπνέει, αλλά τώρα κάθεται στο σπίτι, ντροπιασμένος για κάτι που δεν έκανε. Κι εμείς που βρισκόμασταν εκεί και ξέραμε πως όλα ήταν μια μυθοπλασία φτιαγμένη για σημασία, παραμείναμε αμέτοχοι... μην βουλιάζουμε με το ίδιο πλοίο. Σίγουρα δεν είναι όλοι οι άντρες καλοί. Μα δεν είναι και όλοι ένοχοι. Κι όμως, πολλές φορές, ο ένοχος διαλέγεται από το φύλο και όχι από την πράξη. Η απουσία του Αλέξη σήμερα δεν ήταν αδυναμία, δεν ήτανε σιωπή. Ήταν ένα ουρλιαχτό που κανείς δεν θέλησε να ακούσει.

Τετάρτη

Αγαπημένο μου ημερολόγιο, σήμερα ήταν το μνημόσυνο του παππού. Η εκκλησία μύριζε λιβάνι, και το φως έμπαινε από τα παράθυρα σα να φοβόταν να ενοχλήσει. Κι όταν βγήκαμε στον τάφο του... είδα λουλούδια. Πολλά. Πανέμορφα. Πολύχρωμα. Διάχυτα στο μνήμα. Σαν να ήθελαν να του ψιθυρίσουν όσα δεν του είπαν εν ζωή. Κι ένιωσα ένα κάψιμο στο στήθος. Ήταν η πρώτη φορά που ο παππούς μου πήρε τόση αγάπη μαζεμένη. Ήταν η πρώτη φορά που πήρε λουλούδια. Και τότε το κατάλαβα: Οι περισσότεροι άντρες παίρνουν τα πρώτα τους λουλούδια... μόνο όταν πεθάνουν. Τότε τους θυμόμαστε. Όχι όταν χρειάζονται στήριξη, αλλά όταν πια δεν την έχουν ανάγκη. Και μέσα μου κάτι έσπασε. Πόσοι ακόμη θα ζήσουν μια ζωή δίνοντας αγάπη, και θα την λάβουν μόνο όταν δεν θα μπορούν να την νιώσουν; Άντρες δεν είναι μόνο εκείνοι που παλεύουν στα εργοτάξια ή στις μάχες. Είναι κι αυτοί που κρατούν την πόρτα ανοιχτή, που αγκαλιάζουν με χέρια τραχιά μα καρδιά τρυφερή, που ψιθυρίζουν «είμαι εδώ» χωρίς να ζητούν αντάλλαγμα. Κι όμως, σ' αυτούς δεν δώσαμε λουλούδια όσο ζούσαν. Πόση αδικία να χωρέσει σε μια νεκροφόρα; Αλλά εγώ, θα θυμάμαι. Το υπόσχομαι! Και θα δίνω λουλούδια όσο οι καρδιές χτυπούν ακόμα. Γιατί όπως μου έμαθε ο παππούς, την αγάπη πρέπει να την χαρίζεις ζωντανή! Ίσως, αν χαρίζαμε και στους άντρες λουλούδια όσο ζούσαν, να άνθιζε και η ψυχή τους.

Πέμπτη

Αγαπημένο μου ημερολόγιο, σήμερα ήταν μια συνηθισμένη μέρα. Ή τουλάχιστον, έτσι έμοιαζε. Καμία αναφορά, καμία ανακοίνωση, κανένα ποίημα στον πίνακα. Μόνο μαθηματικά, ιστορία... και σιωπή! Και εγώ μέσα μου έκαιγα σαν λιωμένο μέταλλο. Δεν θα έπρεπε να ήταν έτσι. Όχι σήμερα! Το είχα σημειωμένο: «Παγκόσμια Ημέρα του Άντρα». Χαμογέλασα πικρά. Δεν ακούστηκε πουθενά... Μα καλά, τότε θα μιλήσουμε και για τους

άντρες; Αυτούς που βάζουν πρώτοι το σώμα τους στη φωτιά και τελευταίοι στην κουβέρτα. Αυτούς που η κοινωνία αποκαλεί «προνομιούχους», αλλά κλαίνει κρυφά το βράδυ για να μη φανούν αδύναμοι. Και εγώ δεν το είπα σε κανέναν. Το κράτησα μυστικό σαν να ήτανε ντροπή. Γιατί έτσι μάθαμε. Πως οι άντρες δεν χρειάζονται γιορτές. Δεν χρειάζονται λόγια. Δεν χρειάζονται αγκαλιές. Χρειάζονται μόνο να αντέχουν. Αθόρυβα. Και όταν σπάνε... να το κάνουν μόνοι τους. Για να μη βαρύνουν κανέναν. Μακάρι να είχα το θάρρος να το φωνάξω δυνατά. Αλλά όταν είσαι αγόρι, πρέπει να μάθεις να μην φωνάζεις. Να υπομένεις. Να μην κλαις. Να... αντέχεις. Ποιος είπε ότι το να είσαι άντρας σημαίνει δύναμη; Εγώ λέω πως σημαίνει σιωπηλή θυσία. Λοιπόν εγώ δεν ζητώ να με θαυμάζουν. Ζητώ απλά να με θυμούνται.

Παρασκευή

Αγαπημένο μου ημερολόγιο, η μέρα σήμερα είχε κρύο, αλλά όχι από τον καιρό. Ήταν εκείνο το κρύο που έρχεται από τους ανθρώπους. Από τα βλέμματα. Από τη μοναξιά. Και έτσι στα ξαφνικά μου ξέφυγε ένα δάκρυ. Δεν ξέρω γιατί. Ίσως γιατί κουράστηκα να φέρω στην πλάτη ό,τι η κοινωνία δεν θέλει να παραδεχτεί. Και όταν η καθηγήτρια με ρώτησε «Τι έπαθες;», εγώ ήξερα ακριβώς τη ήθελα να απαντήσω. Πως καμιά φορά και οι άντρες κλαίνε. Πως και αυτοί λυγίζουν. Πως και οι άντρες χρειάζονται μια αγκαλιά. Όχι για να δείξουν αδυναμία, αλλά για να θυμηθούν πως είναι άνθρωποι. Αλλά επειδή τα λόγια αυτά έμοιαζαν να παραβιάζουν κάποιον απαράβατο κανόνα, τα κάλυψα όλα με ένα «Τίποτα...». Και μέσα μου αναρωτήθηκα τι είμαι; Είμαι ένα παιδί που κουράστηκε να παριστάνει τον άθραυστο. Ποιος είπε δηλαδή πως τα δάκρυα έχουν φύλο; Ποιος αποφάσισε πως οι αγκαλιές είναι για τις γυναίκες, κι οι γροθιές για τους άντρες; Ήθελα κι εγώ να πάρω ένα "είσαι δυνατός" για την ψυχή μου. Όχι επειδή αντέχω. Αλλά επειδή έχω μάθει να υπομένω χωρίς να λυγίζω φανερά. Μα καμιά πανοπλία δεν αντέχει για πάντα. Και σήμερα, η δική μου ράγισε.

Σάββατο

Αγαπημένο μου ημερολόγιο, σήμερα κοιτάχτηκα στον καθρέφτη. Όχι για να δω το πρόσωπό μου. Αλλά για να δω αν υπάρχει ακόμα η ψυχή μου. Ποιος είμαι τελικά; Ένα φύλο; Ένας ρόλος που δεν επέλεξα; Μια κατηγορία που δεν μου ανήκει; Όλα μοιάζουν τόσο αφηρημένα. Και για αυτό πήγα στην εκκλησία μόνος. Άναψα ένα κερί και αντί για ευχή, έκανα μια

παραδοχή: “Θεέ μου, εγώ δεν ξέρω πώς να είμαι άντρας σε έναν κόσμο που με θεωρεί κίνδυνο απλώς επειδή υπάρχω.” Μίλησα στο Θεό όπως σε έναν πατέρα. Του είπα για τον πόνο μου, για τη σιωπή, για τη μοναξιά που δεν έχει λέξεις. Και ένιωσα, για λίγο, πως κάποιος άκουγε χωρίς να κρίνει. Το παράξενο είναι πως δεν ζήτησα κάτι για μένα. Αλλά προσευχήθηκα για τα αγόρια που μεγάλωσαν μαθαίνοντας να σωπαίνουν. Για τους άντρες που δεν ξέρουν πώς να ζητούν βοήθεια. Για τα κορίτσια που πληγώθηκαν και έμαθαν να πληγώνουν. Για τις γυναίκες που κουράστηκαν να παλεύουν μόνες. Προσευχήθηκα να σταματήσει αυτός ο κρυφός πόλεμος ανάμεσα στα φύλα. Γιατί ο Θεός δεν μας έπλασε άντρες και γυναίκες για να μετριομάστε. Αλλά για να συμπληρώνουμε ο ένας τον άλλον.

Κυριακή

Αγαπημένο μου ημερολόγιο, αυτή είναι η μέρα που τα γράφω όλα. Που μαζεύω τη φωνή μου σαν ψίχουλα από μια ψυχή που πεινάει — όχι για εκδίκηση, αλλά για δικαιοσύνη. Μια ψυχή που θέλει να ελπίζει, ακόμα κι όταν πονά. Σήμερα, έκανα κάτι που χρόνια φοβόμουν: μίλησα. Όχι για να κατηγορήσω. Αλλά για να ζητήσω. Να ικετεύσω σχεδόν... Να μας αφήσουν να είμαστε απλώς άνθρωποι. Μίλησα για όλους εμάς που γεννηθήκαμε αγόρια και πριν καν προλάβουμε να περπατήσουμε, φορέσαμε μια ταμπέλα. Μίλησα για εμάς που μάθαμε να μην κλαίμε, να μην ζητάμε, να μην σπάμε. Που μάθαμε να μαζεύουμε τα κομμάτια μας αθόρυβα, σαν να είναι ντροπή να πληγώνεσαι. Ζήτησα να μην μας δαιμονοποιούν, μόνο και μόνο γιατί υπάρχουμε. Να μην μας λένε "προνόμιο", όταν στην πραγματικότητα παλεύουμε για απλή αναγνώριση. Να μην ξεχνούν, μέσα στον αγώνα για τη γυναίκα, πως δίπλα της στέκεται και ένας άντρας. Όχι απέναντί της. Ποτέ απέναντί της. Γιατί ο σκοπός δεν είναι να κερδίσει το ένα φύλο το άλλο. Είναι να κερδίσει η αγάπη. Δεν μίλησα από οργή. Μίλησα από πόνο. Από την ανάγκη να υπάρξουμε ξανά χωρίς να απολογούμαστε. Δεν μισώ τις γυναίκες. Τις θαυμάζω. Τις ευγνωμονώ. Τις χρειάζομαι. Αλλά αγαπώ και τους άντρες που κανείς δεν αγκάλιασε, που έμαθαν να αγαπούν σιωπηλά, που έβαζαν τα δάκρυα τους κάτω από το μαξιλάρι, μη φανούν ευάλωτοι. Που κοιμούνται με τον πόνο στα δόντια και το χαμόγελο στα χείλη. Αυτούς που όταν λύγισαν, το έκαναν μόνοι. Στο σκοτάδι. Χωρίς θεατές. Χωρίς φωνές. Χωρίς "μπράβο". Χωρίς λουλούδια. Πόσα ακόμα αγόρια πρέπει να μάθουν πως η ευαισθησία είναι αδυναμία και η σιωπή, υποχρέωση; Πόσοι ακόμα άντρες πρέπει να μεγαλώσουν με το βάρος ενός ρόλου που δεν διάλεξαν, παλεύοντας να αποδείξουν ότι δεν είναι κίνδυνος —

απλώς επειδή αναπνέουν; Κι όμως, μέσα σε όλα αυτά, δεν χάνω την πίστη μου. Γιατί ο Θεός δεν μας έπλασε για να ανταγωνιζόμαστε, αλλά για να συμπληρώνουμε ο ένας τον άλλον. Δεν μας χώρισε σε στρατόπεδα, μας ένωσε με αγάπη. Στο βλέμμα Του δεν υπάρχει “εσύ” και “εγώ”. Υπάρχει μόνο πλάσμα Του. Ίσο, ιερό, πολύτιμο. Και έτσι, κλείνω αυτό το ημερολόγιο με μια ευχή. Όχι μία. Πολλές. Να έρθει μια μέρα που ένα αγόρι θα πει «πονάω» και δεν θα ντραπεί. Να έρθει μια εποχή που δεν θα χρειάζεται να διαλέξεις στρατόπεδο για να ζητήσεις καλοσύνη. Να μπορέσει κάποτε ένα παιδί να κλάψει στο προαύλιο, κι αντί για γέλια να εισπράξει μια αγκαλιά. Να πάψουν οι λέξεις “άντρας” και “γυναίκα” να είναι τίτλοι εξουσίας ή αδυναμίας. Να θυμηθούμε όλοι ότι η αξιοπρέπεια δεν έχει φύλο. Ούτε η αγάπη. Ούτε η πίστη. Και τέλος, αν κάποτε πεθάνω... μη μου φέρετε λουλούδια. Χαρίστε τα σε ένα αγόρι που ζει ακόμα. Που δεν έμαθε ποτέ πώς να ζητά αγάπη, μα τη χρειάζεται όσο τίποτα. Γιατί αν δώσουμε στους άντρες λουλούδια εν ζωή, ίσως να ανθίσει ξανά η ψυχή τους. Ίσως, επιτέλους, να μην πεθαίνουν με τη σιωπή τους. Γιατί, στο τέλος της ημέρας... μόνο η Αγάπη σώζει.

2^ο βραβείο, Αλίκη Αδάμου
Λύκειο Κύκκου Α', Λευκωσία
Υπεύθυνη Εκπαιδευτικός: Μαρία Αντωνίου

Με αφορμή την άσκηση βίας στους γείτονες...

2 Μαρτίου 2025

Αγαπητό ημερολόγιο,

Δεν είχα χρόνο να σου γράψω εχθές, έγιναν πολλά. Έγιναν πολλά, που με προβλημάτισαν. Χθες μετά το σχολείο πήγα στο σπίτι της Μαρίας, της κολλητής μου από το νηπιαγωγείο, τη θυμάσαι φαντάζομαι. Είχαμε να κάνουμε μία εργασία για τη χημεία, το χειρότερο μάθημα. Ξεκινήσαμε την εργασία, μέχρι που βαρεθήκαμε και βάλουμε μουσική και χορεύαμε. Πέρασα υπέροχα! Είχα σκοπό να σου γράψω για το πώς πέρασα στο σπίτι της, αφού ήταν από τις καλύτερες μέρες που έχω περάσει εδώ και καιρό, αλλά τελικά αυτή η καταπληκτική μέρα κατέληξε σε συμφορά.

Τα μεσάνυχτα ξύπνησα από δυνατούς θορύβους. Στην αρχή δεν μπορούσα να καταλάβω τι θόρυβοι ήταν. Όταν ξύπνησα εντελώς όμως, κατάλαβα πως ήταν ήχοι περιπολικού. Φοβισμένη, η πρώτη μου σκέψη ήταν ότι έπαθαν κάτι οι γονείς μου και έτρεξα κάτω να δω, αν είναι καλά. Όταν κατέβηκα, τους είδα να στέκονται στην εξώπορτα. Ευτυχώς, ήταν καλά. Τους ρώτησα τι έγινε και μου είπαν πως άκουσαν φωνές από το σπίτι δίπλα και όταν βγήκαν στο μπαλκόνι να δουν τι γινόταν, είδαν τον γείτονα, τον κύριο Κώστα, να χτυπάει τη γυναίκα του, την κυρία Νικολέτα. Έφυγε η γη κάτω από τα πόδια μου. Οι γείτονες που ήξερα από τότε που ήμουν παιδί, που έπαιζα με τα παιδιά τους, όταν ήμασταν μικρά; Οι αστυνομικοί ήρθαν και άρχισαν να ρωτούν τους γονείς μου ερωτήσεις, πολλές ερωτήσεις. Αν ήταν μάρτυρες σε παρόμοιο περιστατικό με τη συγκεκριμένη οικογένεια, αν ήξεραν αν χτυπούσαν τα παιδιά τους, αν είχαμε σχέση με τους γείτονες μας και ποια ήταν η σχέση μας και άλλες πολλές, που βαρέθηκα να ακούσω. Νόμιζα πως οι ερωτήσεις δεν θα τελείωναν ποτέ! Όταν είδαν πως τους άκουγα, μου είπαν να πάω στο δωμάτιο μου, για να μην ακούω τη συνομιλία. Φυσικά και δεν τους άκουσα. Πήγα στη κουζίνα και κρύφτηκα πίσω από ένα ντουλάπι. Άκουσες ποτέ την έκφραση, η περιέργεια σκότωσε τη γάτα; Ε, λοιπόν αλήθεια είναι. Μετά από όσα άκουσα, δεν μπορούσα να κοιμηθώ.

Άκουσα τους αστυνομικούς να λένε πως οι άλλοι γείτονες τους είπαν πως άκουσαν πολλές φορές φωνές από εκείνο το σπίτι και πως είδαν πολλές φορές τον κύριο Κώστα να χτυπάει τη γυναίκα του. Έμεινα έκπληκτη! Δεν μπορούσα να πιστέψω ότι γίνονταν όλα αυτά στο διπλανό σπίτι και δεν είχα καταλάβει τίποτα. Και κάπου εκεί ξεκίνησα να κάνω ερωτήσεις στον εαυτό μου. Μήπως άκουγα και εγώ τις φωνές και δεν έδινα σημασία; Μήπως άκουσα και εγώ τις φωνές και δεν το θυμάμαι; Και το χειρότερο μήπως είδα ποτέ και εγώ τον κύριο Κώστα να κάνει αυτά τα αισχρά πράγματα; Μόνο και μόνο στη σκέψη ότι μπορεί να ήξερα τι γινόταν και δεν έκανα τίποτα, αναστατώθηκα. Έχοντας όλες αυτές τις σκέψεις στο μυαλό μου, προσπαθούσα να σκεφτώ μία λύση για να ηρεμήσω και επιτέλους να κοιμηθώ, και τότε συνειδητοποίησα πως ό,τι γίνεται το γράφω σε εσένα! Σίγουρα αν έβλεπα ή άκουγα κάτι θα το έγραφα. Σε άνοιξα και ξεκίνησα να σε διαβάζω από την αρχή. Πέρασαν ώρες, είχε ξημερώσει, αλλά εγώ συνέχιζα να διαβάζω, έπρεπε να μάθω αν είχα δει κάτι. Και ξαφνικά σαν διάβαζα πέφτω πάνω σε μία σελίδα, που έγραφα για τα παιδιά των γειτόνων, τον Ορέστη και τη Δανάη. Σχολίαζα τον τρόπο που φερόταν ο Ορέστης στη Δανάη. Και τότε ξεκίνησαν να έρχονται πίσω αναμνήσεις, που είχα ξεχάσει τελείως.

Ο Ορέστης πάντα υποτιμούσε και εμένα και την αδελφή του, στην αδελφή του όμως έκανε πολλά. Όταν έπρεπε να βρούμε ένα παιχνίδι να παίξουμε, πάντα καθόμασταν σε έναν κύκλο και σκεφτόμασταν ιδέες, αλλά πάντοτε, όταν έφτανε η σειρά της Δανάης να πει την ιδέα της, ο Ορέστης την έκοβε αμέσως και της έλεγε πως ποτέ δεν είχε καλές ιδέες, γιατί σκέφτεται σαν κοριτσάκι. Και όταν την άφηνε να πει την ιδέα της, πάντα μετά την έκλεβε και έλεγε πως είναι δική του, και φυσικά όταν τολμούσε να πει η Δανάη πως είναι δική της, αυτός την έβριζε και της έλεγε πως δεν θα μπορούσε να σκεφτεί ποτέ τόσο καλή ιδέα, αφού είναι ένα μικρό κοριτσάκι. Όταν βρίσκαμε ιδέες για το τι να παίξουμε, μετά ψηφίζαμε ποια ιδέα θα παίζαμε. Ο Ορέστης δεν άφηνε ποτέ την αδελφή του να ψηφίσει, δεν έδωσε ποτέ τον λόγο γιατί, αλλά η αδελφή του πάντα τον άκουγε, αφού είναι μεγαλύτερός της. Οπότε έμενα πάντα εγώ και εκείνος, για να ψηφίσουμε. Όπως καταλαβαίνεις δύο άτομα δεν μπορούν να ψηφίσουν, θα υπάρχει πάντα ισοψηφία, και για αυτό παίζαμε πάντα ό,τι αποφάσιζε εκείνος. Πάντα έλεγε πως έπρεπε να κάνουμε ό,τι μας έλεγε, γιατί ήταν πιο δυνατός από εμάς, αφού είμαστε κορίτσια. Τώρα που τα ξαναδιαβάζω όλα αυτά, καταλαβαίνω πόσο πολύ υποτιμούσε και τις δύο μας. Πάντα πίστευα πως τα έλεγε όλα αυτά στην Δανάη, γιατί είναι

αδέλφια, τώρα όμως αρχίζω και πιστεύω διαφορετικά. Τελικά, ήξερα τι γινόταν στο σπίτι δίπλα; Ήταν σημάδια στα οποία θα έπρεπε να είχα δώσει βάση;

3 Μαρτίου 2025

Αγαπητό μου ημερολόγιο,

Δύο μέρες μετά το συμβάν με τους γείτονες και οι ερωτήσεις δεν σταματούν. Τι ακριβώς γινόταν στο διπλανό σπίτι; Τη χτυπούσε συχνά ο κύριος Κώστας; Χτυπούσε και τα παιδιά του; Γιατί συμπεριφερόταν έτσι ο Ορέστης; Ήταν, επειδή ήταν μικρός και έκανε έτσι; Η Δανάη και ο Ορέστης έβλεπαν τι έκανε ο πατέρας τους; Αλλά η κυριότερή μου σκέψη ήταν, αν η συμπεριφορά του Ορέστη είχε σχέση με το τι συνέβαινε στο σπίτι τους. Και αν είχε, αν μιλούσα τότε, τώρα τα πράγματα θα ήταν διαφορετικά; Έπρεπε να μάθω αν η συμπεριφορά του Ορέστη είχε σχέση με το τι γινόταν πίσω από τις κλειστές πόρτες εκείνου του σπιτιού. Για αυτό μετά από πολλή σκέψη πήγα και ρώτησα τη μαμά μου. Πρώτη μου ερώτηση αν χτυπούσε και παιδιά του ο κύριος Κώστας. Ευτυχώς, η απάντηση ήταν όχι. Μαζεύω όλο μου το θάρρος και λέω στη μαμά μου τι γινόταν, όταν είμασταν παιδιά κι επιτέλους της κάνω την ερώτηση που με βασανίζει. Εκείνη κάτι μου απαντάει, δεν θυμάμαι καν τι, και μου δίνει ένα βιβλίο. Και τότε ξεκίνησαν όλα να βγάζουν νόημα σιγά σιγά.

Το βιβλίο έγραφε για ένα ψυχολόγο, τον Άλμπερτ Μπαντούρα, που έκανε πειράματα, για να διαπιστώσει αν τα παιδιά αντιγράφουν πρότυπα, όταν φέρονται βίαια. Το πρώτο πείραμα ήταν με κούκλες Μπόμπο. Έβαζαν έναν ενήλικα μαζί με παιδιά σε ένα δωμάτιο και ο ενήλικας κακοποιούσε την κούκλα σωματικά και λεκτικά. Στο δεύτερο πείραμα έβαζαν στα παιδιά να δουν ταινίες όπου ένας άνθρωπος φερόταν βίαια στην κούκλα και στη συνέχεια είτε την τιμωρούσε είτε την αντάμειβε με γλυκά. Και στα δύο πειράματα τα παιδιά αντέγραψαν τη βίαιη συμπεριφορά, κι έτσι ο Μπαντούρα διαπίστωσε ότι τα παιδιά, που είχαν εκτεθεί σε ένα επιθετικό πρότυπο, ήταν πιθανότερο να επιτεθούν σωματικά ή λεκτικά. Εντόπισε όμως σημαντική διαφορά μεταξύ των επίπεδων επιθετικότητας αγοριών και κοριτσιών. Τα κορίτσια ήταν πιο πιθανό να μιμηθούν ένα γυναικείο πρότυπο και να μην επηρεαστούν από την επιθετικότητα του ανδρικού. Από την άλλη, τα αγόρια ήταν τρεις φορές πιθανότερο να επιτεθούν στην κούκλα παρά τα κορίτσια. Και κάπως έτσι, πολλά από τα ερωτήματα μου είχαν απαντηθεί.

Η συμπεριφορά του Ορέστη προς την αδερφή του και εμένα οφειλόταν στο γεγονός ότι αντέγραφε την συμπεριφορά του πατέρα του προς τη μητέρα του. Μας φερόταν άσχημα, μας έβριζε, δεν μας άφηνε να πούμε τη γνώμη μας και φυσικά, μας θεωρούσε κατώτερες του. Ο Ορέστης όμως δεν ήταν ο μόνος, που αντέγραφε τη συμπεριφορά κάποιου από το σπίτι τους. Το ίδιο έκανε και η Δανάη. Βλέποντας τη μητέρα της να μην αντιστέκεται και να μένει σιωπηλή, προστατεύοντας τον σύζυγό της, πίστευε πως αυτό έπρεπε να κάνει και η ίδια. Έμενε παθητική, δεν αντιδρούσε στη συμπεριφορά του αδελφού της και προσποιείτο πως όλα ήταν εντάξει, πως τα πράγματα που έλεγε ο αδελφός της ήταν φυσιολογικά και με έκανε κι εμένα να πιστέψω το ίδιο. Δεν ξέρω, αν θα καταφέρω ποτέ να συγχωρήσω τον εαυτό μου που την άφησα να με παρασύρει. Ίσως αν δεν την άφηνα να μπει στο μυαλό μου και να με πείσει, τα πράγματα να ήταν καλύτερα τώρα.

Το γεγονός πως τα παιδιά μπορούν να επηρεαστούν τόσο πολύ από τις συμπεριφορές των γονιών τους, βλέποντας το να διαδραματίζεται μπροστά στα μάτια μου, μου κίνησε ακόμα περισσότερο την περιέργεια και γι' αυτό έψαξα στο διαδίκτυο για περισσότερα. Εκεί βρήκα ένα άρθρο που έλεγε πως, σύμφωνα με τον ψυχολόγο Walter Mischel, τα παιδιά μιμούνται μοντέλα, που ανήκουν στο ίδιο φύλο με αυτά, έχουν εξουσία και τους προσφέρουν φροντίδα. Έλεγε επίσης πως τα παιδιά δεν διαλέγουν ποιον να μιμηθούν συνειδητά, αλλά από αυτόματες διαδικασίες σκέψης και πως όταν τα αγόρια μιμούνται ένα ανδρικό πρότυπο τότε είναι πιο αποδεκτά κοινωνικά τόσο από τους μεγάλους όσο και από τους συνομήλικούς τους.

Παρόλο που πολλές από τις ερωτήσεις μου, μπορεί και όλες, απαντήθηκαν, είχαν δημιουργηθεί καινούργιες. Πώς θα σπάσει ο κύκλος της κακοποίησης, πώς μπορώ εγώ να συμπαρασταθώ στη Δανάη;

Μη μπορώντας πάλι να κοιμηθώ το βράδυ την επόμενη μέρα χωρίς να χάσω χρόνο πήγα και είπα στη μαμά μου τις ανησυχίες μου. Μου είπε πως ο μόνος τρόπος, για να σπάσει ο κύκλος της κακοποίησης ήταν να δεχτούν όλα τα μέλη της οικογένειας ψυχολογική υποστήριξη, όπως και θα γινόταν, για να μάθουν να αναγνωρίζουν τι είναι η κακοποίηση, η αγάπη και η ισότητα. Μου είπε πως ο ορισμός της αγάπης, σύμφωνα με την αγαπημένη της συγγραφέα ακτιβίστρια Bell Hook είναι: «Η αληθινή αγάπη είναι ένας συνδυασμός διαφόρων συστατικών – φροντίδα, στοργή, αναγνώριση, σεβασμό, αφοσίωση και εμπιστοσύνη, όπως και ανοιχτή και ειλικρινή επικοινωνία» και πως η δική μας οικογένεια λειτουργεί με βάση

αυτή τη θεωρία. Ακόμα, είναι πολύ σημαντικό να σπάσουν τα στερεότυπα, στην οικογένεια της Δανάης, όπου προφανώς ο πατέρας συμπεριφερόταν ως ο αρχηγός της οικογένειας και τα θηλυκά του σπιτιού έπρεπε να υποτάσσονται και να υπακούν. Όλα αυτά θα χρειαστούν χρόνο για αλλάξουν και πρέπει όλοι όσοι έχουμε σχέση με τη συγκεκριμένη οικογένεια να τους συμπαρασταθούμε, να τους στηρίξουμε, να προσπαθήσουμε να τους συμπεριλαμβανουμε στη ζωή μας, αλλά πάνω από όλα να τους προσφέρουμε αγάπη. Επίσης, μου τόνισε πως και ο Ορέστης είναι φίλος μου και χρειάζεται την ίδια στήριξη, που θέλει και η αδερφή του, καθώς είναι και αυτός θύμα κακοποίησης.

5 Μαρτίου 2025

Αγαπητό μου ημερολόγιο,

Έχει μέρες να σου γράψω. Μετά από όσα έγιναν με τους γείτονες δίπλα προβληματίστηκα και αποφάσισα να ψάξω περισσότερο για την έμφυλη ισότητα. Ψάχνοντας στο διαδίκτυο και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, κατέληξα στο συμπέρασμα ότι οι σχέσεις των δύο φύλων στην εποχή μας είναι προβληματικές. Καθώς έψαχνα στα Μέσα Μαζικής Δικτύωσης, διάβασα μία ανάρτηση, σχετικά με μία γυναίκα και τη δουλειά της. Αυτή η γυναίκα δούλευε ως αστυνομικός στον κλάδο των εγκλημάτων, όπου όλοι γνωρίζουμε πως θεωρείται δουλειά για άντρες και όχι για γυναίκες. Η ανάρτηση αυτή ήταν από πριν λίγα χρόνια, και καθώς ένιωσα εμπνευσμένη, αποφάσισα να μπω στο προφίλ της να δω αν έχει αναρτήσει κάτι για το πως είναι να εργάζεσαι σε μία τέτοια εργασία. Χαρούμενη, αφού είδα πως είχε όντως αναρτήσει, ξεκινάω να διαβάζω, όμως προς έκπληξη μου η νέα της ανάρτηση δεν ήταν για το πώς είναι να είσαι γυναίκα και να δουλεύεις σε αυτό τον τομέα, αλλά για το ότι την είχαν απολύσει. Εξέφραζε το πόσο αναστατωμένη ήταν που παρόλο που δεν είχε κάνει κάποιο λάθος, είχε χάσει τη δουλειά της. Και τότε διάβασα μία πρόταση, που μου άλλαξε ολόκληρη τη ζωή. «Τελικά, δεν αρκεί μόνο να καταφέρνεις να εντάσσες σε μια ανδροκρατούμενη δουλειά, πρέπει να καταφέρεις να κερδίσεις και τον σεβασμό τους, κάτι το οποίο δεν θα γίνει ποτέ, καθώς πολλοί από αυτούς δεν έμαθαν πως ισότητα δεν σημαίνει ομοιότητα». Αυτή η πρόταση με έκανε να καταλάβω πως δεν υπάρχει μόνο έμφυλη ισότητα, αλλά και το αντίθετο, η έμφυλη ανισότητα.

Κατάλαβα πως υπάρχει ακόμα πολύς δρόμος να διανύσουμε μέχρι να καταφέρουμε να υπάρχει σωστή έμφυλη ισότητα και σε αυτό τον δρόμο πρέπει να συμβάλουμε όλοι μας. Για

αρχή, σημαντική είναι η συμβολή της οικογένειας. Οι γονείς πρέπει να αποτελούν σύμβολο ισότητας για τα παιδιά τους και να προωθήσουν την αξία της ισότητας μέσα από τον διάλογο μεταξύ τους. Ακόμα ένας σημαντικός παράγοντας είναι η εκπαίδευση. Η εκπαίδευση μπορεί να βοηθήσει στην καταπολέμηση των προκαταλήψεων για τους διαφορετικούς ρόλους των δύο φύλων, αλλά και να διδάξει στα παιδιά να αγαπούν και να σέβονται τους συνάνθρωπούς τους και τα δικαιώματά τους. Όμως δεν είναι μόνο η πολιτεία και η οικογένεια, που θα βοηθήσουν στην αλλαγή, αλλά πρέπει να συμβάλεις κι εσύ ο ίδιος. Πρέπει ο κάθε άνθρωπος ξεχωριστά να αλλάξει νοοτροπίες, να μην ανταγωνίζεται, να σέβεται την ελευθερία των άλλων και να συνειδητοποιήσει τη διαφορετικότητα και την ισότητα των δύο φύλων.

Πηγές:

- 1) Ψυχολογία σε 15', Anne Rooney, εκδόσεις ΚΛΕΙΔΑΡΙΘΜΟΣ
- 2) www.akarpatou.gr άρθρο της Αλεξάνδρας Καππάτου(παιδοψυχολόγος – συγγραφέας)
- 3) Όλα για την αγάπη, Bell Hook, εκδόσεις Μεταίχμιο

3^ο βραβείο, Σοφία Καπετανίδη
Παγκύπριο Λύκειο Λάρνακας, Λάρνακα
Υπεύθυνη εκπαιδευτικός: Τερέζα Μισού

Όταν τα έμφυλα στερεότυπα «οδηγούν»

Αγαπητό μου ημερολόγιο,

στενοχώρια, λύπη, θυμός και απόγνωση! Αυτά είναι τα συναισθήματα που με κατακλύζουν ακόμη και τώρα που γράφω αυτές τις γραμμές. Δεν μπορώ να πιστέψω ότι τώρα, σήμερα, το 2025 υπάρχουν ακόμη άνθρωποι που ξεχωρίζουν τους άλλους ανθρώπους και τους κατατάσσουν σε κατηγορίες ανάλογα με το φύλο τους. Τα φύλα είναι -πάντα σύμφωνα με αυτούς τους ανθρώπους- και το κριτήριο επιλογής επαγγέλματος. Αυτό, ναι αυτό, είναι το συμπέρασμα στο οποίο κατέληξαν οι άνθρωποι που συζητούσαν στο λεωφορείο.

Η συζήτηση ξεκίνησε όταν στη θέση του οδηγού ανέβηκε και κάθισε μια νεαρή κοπέλα και κάποιοι από τους επιβάτες αποφάσισαν να κάνουν το σταυρό τους και να δηλώσουν έκπληκτοι πως μια κοπέλα μπορεί να οδηγεί «τούτο το θηρίο». Βέβαια, όταν ξεπεράστηκε το πρώτο σοκ οι ερωτήσεις πήραν πιο προσωπικό και ταυτόχρονα αδιάκριτο χαρακτήρα αφού η οδηγός όφειλε να απαντήσει «γιατί δεν είχε διαλέξει ένα πιο «γυναικείο» επάγγελμα». (Μάλλον κομμώτρια έπρεπε να είναι για να μην ακούει αυτά τα σχόλια.) Αυτή ήταν, νομίζω, και η ερώτηση που προκάλεσε την αντιπαράθεση στο λεωφορείο και ακούστηκαν απόψεις πραγματικά ετεροχρονισμένες για «γυναικεία» και «ανδρικά» επαγγέλματα και φυσικά τον αποκλειστικό προορισμό των μεν γυναικών να παρέχουν φροντίδα γιατί έτσι είναι «φτιαγμένες» και οι δε άνδρες, εργασίες που απαιτούν μυαλό και δύναμη.

Δεν ξέρω για ποιο λόγο απογοητεύτηκα τόσο πολύ... Πίστευα, νόμιζα, ήλπιζα ότι οι άνθρωποι θα είχαν αποδεχτεί και εμπεδώσει μετά από τόσα χρόνια και τόσους αγώνες την ισότητα μεταξύ των φύλων. Το φεμινιστικό κίνημα, δυο παγκόσμιοι πόλεμοι στην διάρκεια των οποίων οι γυναίκες απέδειξαν ότι μπορούν να εργαστούν ακόμη και σε βαριές χειρωνακτικές εργασίες... Δεν είναι θέμα φύλου η επιτυχία αλλά θέμα ικανοτήτων. Είναι τόσες πολλές οι επιτυχημένες γυναίκες σε όλους τους επαγγελματικούς τομείς!

Μα πώς να αλλάξουν τόσο βαθιά ριζωμένες αντιλήψεις, πεποιθήσεις παγιωμένες σύμφωνα με τις οποίες έχουν ανατραφεί γενιές και γενιές; Οι παραδοσιακοί ρόλοι- οι

προκαθορισμένοι από την αρχαιότητα, αυτοί που ο Διαφωτισμός, η Γαλλική Επανάσταση δεν κατάφεραν να αλλάξουν, ενθαρρύνονται μέσω της ενημέρωσης, της διαφήμισης, της εκπαίδευσης και ακόμη και ίδιου του σχολείου που κάποιες φορές ενισχύει το χάσμα των δυο φύλων. Ακόμη, και η επιλογή της ομάδας προσανατολισμού στο σχολείο αποδεικνύει ότι γίνεται σύμφωνα με τις στερεοτυπικές αντιλήψεις ότι τα κορίτσια είναι καλύτερα στα θεωρητικά μαθήματα ενώ τα αγόρια διαπρέπουν στα πρακτικά μαθήματα.

Από την άλλη πλευρά σε καμία χώρα δεν νομίζω να υπάρχει ισότιμη μεταχείριση ανδρών και γυναικών. Στην πλειοψηφία τους οι γυναίκες αποτελούν θύματα διακρίσεων και κακοποίησης. Τα έθιμα, η νοοτροπία, τα πρότυπα και οι ίδιοι οι θεσμοί συνεχίζουν και πολλές φορές ενθαρρύνουν τη διαιώνιση της κοινωνικής ανισότητας. Μα πώς άλλωστε να μην διαιωνίζονται τα πρότυπα που ορίζουν ότι οι γυναίκες οφείλουν να «κρατούν» το σπίτι τους να αναλαμβάνουν εξ ολοκλήρου τις οικιακές εργασίες, μαγειρέμα, καθαριότητα, φροντίδα των ανήλικων τέκνων αλλά και πολλές φορές και των ηλικιωμένων γονέων. Βέβαια, οι γυναίκες οφείλουν να πληρούν και τα πρότυπα ομορφιάς, να είναι πάντα άψογα μακιγιαρισμένες και περιποιημένες, χαμογελαστές και ευδιάθετες όπως άλλωστε όλες οι γυναίκες που παρουσιάζονται στις διαφημίσεις και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Ενώ, οι άνδρες, παρουσιάζονται σωματώδεις και δυναμικοί να δουλεύουν σε χειρωνακτικές εργασίες και να επιστρέφουν στο σπίτι ως «κουβαλητές».

Η γεφύρωση ενός τόσο χαοτικού κενού μεταξύ των φύλων σε ορισμένες κοινωνίες δεν μπορεί να γίνει σε μια μέρα. Η προώθηση της ισότητας σε όλους τους τομείς απαιτεί προσπάθεια, αποδοχή και πρωτοβουλίες από όλους, τους απλούς ανθρώπους που οφείλουν να βλέπουν μια μεγαλύτερη υπομονή και αυτοσυγκράτηση την αλλαγή στα κοινωνικά στερεότυπα, να ξεπεράσουν τα στεγανά των στερεοτυπικών αντιλήψεων τους. Φορείς που θα προωθήσουν την ισότητα, κρατική παρέμβαση με τακτικούς ελέγχους για τη διατήρηση των νόμων και τη δημιουργία εκείνων των συνθηκών που όλοι οι πολίτες θα αισθάνονται ασφαλείς. Η κατάργηση της έμφυλης βίας, της διάκρισης και της ανισότητας χρειάζεται να ενισχυθεί πρακτικά, καθημερινά κυρίως με πρωτοβουλίες που θα πραγματοποιηθούν στα σχολεία ακόμη και στα νηπιαγωγεία όπου μέσω του παιχνιδιού τα παιδιά μπορούν να καταλάβουν την αξία της ισότητας ευκολότερα.

Τα παιδιά ζώντας μέσα σε οικογένειες που αναπαράγουν τις στερεοτυπικές αντιλήψεις του παρελθόντος δεν πρόκειται να αλλάξουν τον τρόπο σκέψης τους. Το σχολείο όμως μπορεί

να διευκολύνει την αλλαγή προσφέροντας τους διαφορετικές πιο διευρυμένες οπτικές, από την επιλογή να παίξουν τα κορίτσια με «αγορίστια» παιχνίδια και τα αγόρια να δοκιμάσουν να παίξουν με «κουζινικά». Βέβαια στο γυμνάσιο και στο λύκειο οι μαθητές και οι μαθήτριες καλό θα ήταν να ξεπεράσουν τις τυχόν προκαταλήψεις που ασυνείδητα έχουν υιοθετήσει και να διευρύνουν τα «θέλω» τους και τα δικά τους ενδιαφέροντα με τη βοήθεια και τη καθοδήγηση των καθηγητών και των συμβούλων σταδιοδρομίας. Το σχολείο οφείλει να συνδράμει στην αλλαγή της πεπαλαιωμένης νοοτροπίας, να βοηθήσει στη διεύρυνση των επαγγελματικών επιλογών των νέων, χωρίς φυλετικούς διαχωρισμούς και εμπόδια.

Ίσως να είναι απαραίτητο να διαφημίζονται, να προβάλλονται και να προωθούνται οι γυναίκες και οι άνδρες που καταφέρνουν να σπάσουν τα έμφυλα στερεότυπα. Να καταλάβουν πια όλοι, μικροί, μεγάλοι και ακόμη μεγαλύτεροι ότι οι εποχές έχουν αλλάξει και το φύλο δεν ορίζει τη ζωή, το μέλλον, τη καριέρα μας. Αν αποφασίσω να γίνω μηχανικός αεροσκαφών θα γίνω κι εγώ άνδρας! Αν θέλω να οδηγώ λεωφορείο, να το κάνω γιατί δεν υπάρχει περιορισμός στην επιλογή μου, Κι αν υπάρχει άνδρας νηπιαγωγός στο σχολείο των παιδιών μου δεν θα τον κρίνω γιατί επέλεξε ένα «γυναικείο» επάγγελμα!

Μα κι εμείς όλοι πρέπει να μιλάμε, να αντιδρούμε άμεσα και να στηλιτεύουμε τις συμπεριφορές σαν αυτές των κυρίων που αποφάσισαν να κρίνουν και να κατακρίνουν μια νεαρή κοπέλα που αποφάσισε να γίνει οδηγός λεωφορείου. Τώρα που το σκέφτομαι κι εγώ έπρεπε να ορθώσω το ανάστημά μου, όφειλα να αντιδράσω και να υπερασπιστώ την οδηγό και την κάθε κοπέλα και το κάθε αγόρι για την επιλογή που κάνει, να τους στηρίζουμε και να τους ενθαρρύνουμε. Η σιωπή μου ίσως να θεωρήθηκε αδυναμία, ίσως συναίνεση στα λεγόμενα των πολλών. Λάθος μου! Όφειλα να μιλήσω και να τους πω ότι οι απόψεις του είναι ξεπερασμένες, του προηγούμενου αιώνα. Μόνο όταν μιλήσουμε, μόνο όταν ορθώσουμε το ανάστημά μας, μόνο τότε θα αλλάξει ο κόσμος και οι απαρχαιωμένες αντιλήψεις τους.

Από την άλλη πλευρά δεν μπορώ να μην σκεφτώ ότι υπάρχει ελπίδα, φέρνοντας στο νου μου το αφοπλιστικό χαμόγελο της οδηγού όταν φτάσαμε στον προορισμό μας και χαιρέτησε με ευγένεια όλους τους επιβάτες ακόμη και εκείνους που την κοιτούσαν αρχικά με καχυποψία και τα σχόλια τους ήταν αμείλικτα για τις γυναίκες. Ίσως, να υπάρχει μια αλλαγή ανεπαίσθητη, αθόρυβη, μικρή αλλά να πρόκειται για αλλαγή. Τα κορίτσια αψηφούν τους κανόνες και διαλέγουν επαγγέλματα «ανδροκρατούμενα», γυναίκες διοικούν επιχειρήσεις, αναλαμβάνουν ρόλο στη πολιτική ενώ τα αγόρια τολμούν να δείξουν τις ευαίσθητες πλευρές

του, οι άνδρες συμμετέχουν ενεργά στο μεγάλωμα των παιδιών κόντρα στα στερεότυπα και τις «ανδρικές» συμπεριφορές που τους υπαγορεύονται.

Συγκρατημένα αισιόδοξη, έτσι θα κλείσω τον απολογισμό μου σήμερα. Αισιόδοξη ότι μεταβάλλονται οι αντιλήψεις και αποκτούν οντότητα οι έννοιες της ελευθερίας, της ισότητας, της συμπερίληψης.

Καλό βράδυ ημερολόγιο μου με ελπίδα για ισότητα και απαλλαγή από τα έμφυλα στερεότυπα...

Έπαινος 1, Νάγια Ιπολύτου
Λύκειο Λατσιών, Λευκωσία
Υπεύθυνη εκπαιδευτικός: Μελανή Στυλιανού

25 Μαρτίου 2025

Αγαπημένο μου ημερολόγιο,

Έφτασε κιόλας η Παρασκευή... Κι όπως ξέρεις καλύτερα από κάθε άλλον λατρεύω τις Παρασκευές! Τελευταία μέρα της σχολικής βδομάδας και «οικογενειακή νύχτα ταινίας» με ποπ-κορν, γλυκά και ζεστή σοκολάτα – τέλεια! Σήμερα ήταν η σειρά της αδελφής μου να διαλέξει ταινία και μας ανακοίνωσε ότι θα βλέπαμε μια αμερικανική ταινία δράσης του 2025 με ρομπότ, με τίτλο «The Electric State». Η ταινία ξεκίνησε με ένα αγόρι, τον Κρίστοφερ, που έγραφε ένα τεστ ευφυΐας. Η αδερφή του, η Μισέλ, τον παρακολουθούσε γεμάτη θαυμασμό και υπερηφάνεια. Τότε γύρισα στη μαμά μου και της είπα:

«Πάλι το αγόρι είναι το έξυπνο... Γιατί σε όλες τις ταινίες ο πιο έξυπνος χαρακτήρας πρέπει να είναι πάντα αγόρι;»

Εκείνη ξαφνιάστηκε από την ερώτηση μου και χαμογέλασε αμήχανα. Της λέω ξανά: «Μαμά, πες μου μία ταινία που είδαμε όπου το κορίτσι είναι το πιο έξυπνο». Έμεινε σιωπηλή... Σκεφτόταν, μα δεν είχε απάντηση... Βλέποντας με ανήσυχη, γύρισε αργά το κεφάλι της προς τον πατέρα μου, ανασήκωσε τους ώμους της και τον ρωτά να μας πει κάποια ταινία με ευφυή πρωταγωνίστρια – όχι γιατί καιγόταν να μάθει την απάντηση αλλά για να με καθησυχάσει... Τότε ο πατέρας μου αποκρίθηκε: «Καλή μου μην σκας... Δυστυχώς βλέπουμε ν' αντικατοπτρίζεται ένα κοινό κινηματογραφικό μοτίβο, όπου τα αγόρια παρουσιάζονται συχνά ως ιδιοφυΐες ή πολύ έξυπνοι χαρακτήρες, ενώ τα κορίτσια εμφανίζονται κυρίως σε υποστηρικτικούς ρόλους». Και συνέχισε να μου εξηγεί πως για πολλά χρόνια, πολλοί πολιτισμοί είχαν την αντίληψη –λανθασμένα ΒΕΒΑΙΑ! – ότι τα αγόρια είναι από τη φύση τους πιο έξυπνα κι έχουν δεξιότητες λογικής και μαθηματικής σκέψης, ενώ τα κορίτσια είναι πιο συναισθηματικά ή περιποιητικά. Αυτοί οι ξεπερασμένοι ρόλοι των φύλων εξακολουθούν να επηρεάζουν τον τρόπο με τον οποίο γράφονται οι χαρακτήρες, ακόμη και σήμερα. Για να μην τα πολυλογώ, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι ταινίες δείχνουν σε πολύ ψηλότερο ποσοστό πιο έξυπνα τα αγόρια παρά τα κορίτσια επειδή τα παλιά στερεότυπα δύσκολα

καταρρίπτονται και αφού η βιομηχανία του κινηματογράφου είναι ανδροκρατούμενη, οι συγγραφείς και οι παραγωγοί βασίζονται συχνά σε γνώριμες «συνταγές», όπως το «ιδιοφυές αγόρι» ή ο «επιτυχημένος άνδρας»· ακόμα κι αν δεν είναι δίκαιο.

Δαγκώνοντας το τελευταίο κομμάτι της σοκολάτας μου, γύρισα στον πατέρα μου και του είπα: «Δυστυχώς, δεν είναι μόνο στις ταινίες που συμβαίνουν οι αδικίες και οι διακρίσεις, μπαμπά! Συμβαίνουν καθημερινά, ακόμη και στο σχολείο...».

Καλό μου ημερολόγιο,

Που να στα λέω... εκείνη τη στιγμή ακριβώς, καθώς ήμουν αναστατωμένη, μου ήρθε στο μυαλό σαν αστραπή, το πρόσφατο περιστατικό στο σχολείο με τον καθηγητή μας στο μάθημα της Τεχνολογίας κι άρχισα να το εξιστορώ στην οικογένεια μου. Ο καθηγητής μας, αφού μας επέστρεψε τα διαγωνίσματα μας, με πολύ ενθουσιασμένο ύφος μας ανακοίνωσε ότι το σχολείο μας θα λάμβανε μέρος σε έναν διαγωνισμό Ρομποτικής. Τότε, όλα τα παιδιά μαζευτήκαμε γύρω του με ενδιαφέρον. Είχαμε τόσες ιδέες! Αρκετά παιδιά, ήδη σηκώσαμε το χέρι μας για να ρωτήσουμε περισσότερες πληροφορίες και να δηλώσουμε το ενδιαφέρον μας.

Αλλά, πριν προλάβει κανείς να μιλήσει, ο καθηγητής χαμογέλασε και είπε:

«Πιστεύω ότι η ομάδα των τεσσάρων αγοριών που κάθεται στο πίσω τραπέζι είναι ιδανική επιλογή. Και τους είπε: «Εσείς τα πάτε καλά με τα καλώδια και τα κυκλώματα, έτσι δεν είναι; Ωραία!»

Και αυτό ήταν! Η συζήτηση – ποια συζήτηση δηλαδή – τελείωσε εκεί. Ήταν απλώς μια ανακοίνωση, μια στεγνή, απόλυτη απόφαση.

Δεν ρώτησε. Δεν ζήτησε εθελοντές. Δεν έριξε ούτε μία ματιά σε εμάς τα κορίτσια – ήταν σαν να μην υπήρχαμε, μας αγνόησε. Κι ας πήραμε άριστα στο διαγώνισμα που πριν λίγο μας έδωσε.

Εκείνη τη στιγμή ένιωσα το πρόσωπό μου να καίει. Όχι από ντροπή, αλλά από θυμό κι απογοήτευση. Σκέφτηκα «είναι δυνατόν να συμβαίνει αυτό που ζούμε τώρα στον εικοστό πρώτο αιώνα; Σε μια εποχή που όλοι μιλούν για πρόοδο, για ισότητα, για ίσα δικαιώματα και ίσες ευκαιρίες;»

Η Μαρία, που κάθεται δίπλα μου, έσφιξε τα χείλη της. Προσπάθησε να μην δείξει την ενόχληση της, αλλά την έπνιγε το άδικο. Ήξερα πως είχε φτιάξει μόνη της ένα

προγραμματισμένο ρομποτάκι στην Πληροφορική και πήρε εξαιρετικά σχόλια. Κι όμως, ο καθηγητής μας ούτε που τη σκέφτηκε.

Για να είμαι ειλικρινής, δε μπορώ να πω ότι ένιωσα απλώς θυμό. Ένιωσα την αδικία σε όλο της το μεγαλείο. Ο καθηγητής μας, ενώ μας κοίταζε δεν μπορούσε να δει αυτά που κρύβαμε μέσα μας: τον ενθουσιασμό, τη φαντασία, τη σπίθα ν' ασχοληθούμε με τη ρομποτική, τη δύναμη να δημιουργήσουμε και το πάθος να τα καταφέρουμε. Ένιωσα να μας υποτιμά, να μηδενίζει τις ικανότητες και τις ιδέες μας παρόλο που μας γνώριζε. Σαν να μας έλεγε ξεκάθαρα ότι δεν περιμένει από εμάς, τα κορίτσια, να πετύχουμε στον τομέα των νέων τεχνολογιών. Κι αυτό πονάει...

Εκείνη τη στιγμή πάγωσα. Δε μίλησα. Δεν ήξερα πώς να εκφράσω τον χείμαρρο των συναισθημάτων μου. Δίστασα. Φοβήθηκα μήπως φανώ αντιδραστική ή ιδιόρρυθμη. Μήπως ο καθηγητής θυμώσει μαζί μου ή με κοιτάξει ειρωνικά. Φοβήθηκα, ακόμα, για το πώς θα φαινόμουν στα μάτια των συμμαθητών μου...

Τώρα, όμως, εκ των υστέρων, σκέφτομαι πως έπρεπε ν' αντιδράσω διαφορετικά. Έπρεπε να μιλήσω. Έστω να ρωτήσω:

«Κύριε, γιατί δε ρωτήσατε και τα υπόλοιπα παιδιά αν ενδιαφέρονται; Ξέρετε ότι υπάρχουν και κορίτσια που στον ελεύθερο τους χρόνο κάνουν έρευνα, ασχολούνται με την τεχνολογία, την πληροφορική και τη ρομποτική;»

Ίσως, αγαπητό μου ημερολόγιο, αν ήμουν λίγο πιο τολμηρή, να το έκανα. Και ίσως έτσι να άλλαζε κάτι...

Τέτοιου είδους περιστατικά μας κάνουν να νιώθουμε αδύναμες κι ανεπαρκείς. Μας κόβουν τα φτερά. Όμως αυτό δεν πρέπει να το επιτρέψουμε. Χρειαζόμαστε ίσες ευκαιρίες, όχι γιατί είμαστε κορίτσια, αλλά γιατί είμαστε ικανοί άνθρωποι με όνειρα και φιλοδοξίες!

Στο μυαλό μου τριγυρίζει η διαπεραστική φωνή της μεγαλύτερης αδελφής μου να μου λέει: «Ξέρεις πόσες φορές, μικρούλα μου, θα νιώσεις αυτές τις αδικίες; Συνήθισέ το για να μην πληγώνεσαι. Ρώτα κι εμένα. Πάψε να ασχολείσαι!» Αστραπιαία, το δίλημμα αν πρέπει απλώς να μαθαίνουμε να αντέχουμε την αδικία, να δεχόμαστε τις διακρίσεις, να σκύβουμε το κεφάλι, να μην μιλάμε και να μη θυμώνουμε γιατί έτσι είναι ο κόσμος ή να αντιδράσουμε και να αναλάβουμε δράση δεν υπήρχε πλέον. Τότε, κοίταξα την αδελφή μου και της απάντησα «Δεν υπάρχει περίπτωση να το συνηθίσω ποτέ, ούτε και να το δεχτώ! Και ούτε κι εσύ πρέπει να το δέχεσαι... αντιθέτως, πρέπει να διεκδικούμε την ισότητα και να μην

συμβιβάζομαστε με τίποτα λιγότερο. Και συνέχισα: «Τη Δευτέρα κιόλας θα ζητήσω από τη Μαρία και όσα άλλα κορίτσια νιώθουν έτοιμα να δημιουργήσουμε τη δική μας ομάδα ρομποτικής. Θα πάμε στη Διευθύντρια και θα της εξηγήσουμε την κατάσταση και θα της πούμε ότι θέλουμε να συμμετάσχουμε στον διαγωνισμό».

Καθώς προσπαθούσα να πάρω το τηλεκοντρόλ, το βλέμμα μου καρφώθηκε στη μητέρα μου. Πρόσεξα πως ήταν βουρκωμένη. Πήγα κοντά της και χώθηκα στη ζεστή αγκαλιά της. Με κοίταξε στοργικά και χαμογελώντας μου είπε:

«Είμαι πολύ περήφανη για σένα. Ο τρόπος που σκέφτεσαι δείχνει πως υπάρχει ελπίδα. Η νέα γενιά μπορεί να αλλάξει όσα εμείς συνηθίσαμε να θεωρούμε φυσιολογικά».

Τα λόγια της μου έδωσαν κουράγιο και δύναμη. Γιατί συνειδητοποίησα ότι η αλλαγή δεν ξεκινά από τις μεγάλες πράξεις, αλλά από τις φωνές που δεν μένουν σιωπηλές. Από εμάς, που παρατηρούμε και λέμε «δεν είναι δίκαιο αυτό».

Και την επόμενη φορά – γιατί είμαι σίγουρη πως θα υπάρξει επόμενη φορά – δε θα σωπάσω. Θα σηκώσω το χέρι, να πάρω το λόγο και με ευγενικό και όμορφο τρόπο θα μιλήσω. Όχι μόνο για μένα, αλλά και για όλα τα κορίτσια που αξίζουν να ακουστούν.

-«Η Ματίλντα!» , φώναξε με ενθουσιασμό ο πατέρας μου. Ακούγοντας τον, σήκωσα το βλέμμα μου με απορία. Και συνέχισε: «Δεν ψάχνατε μια ταινία με έξυπνη πρωταγωνίστρια; Η Ματίλντα, λοιπόν! Ναι, η μικρή από το βιβλίο. Που όλοι την υποτιμούσαν, αλλά εκείνη ήξερε τη δύναμή της. Δεν περίμενε κανέναν. Έφτιαξε μόνη της το δικό της δρόμο. »

- «Μπράβο, βρε αγάπη μου! Άργησες λίγο αλλά το βρήκες. Δικαίως, είσαι ο πιο έξυπνος της οικογένειας!», είπε η μαμά μου γλυκοκοιτώντας τον πατέρα μου.

Σκάσαμε όλοι στα γέλια και συνεχίσαμε την βραδιά ταινίας συμφωνώντας ότι η επόμενη ταινία που θα παρακολουθούσαμε θα ήταν... η Ματίλντα!

Αγαπημένο μου ημερολόγιο,

Πιστεύω πως θα συμφωνούσες κι εσύ μαζί μου ότι δεν μας αρκεί να είμαστε θεατές στη δική μας ιστορία. Θέλουμε και μπορούμε να είμαστε οι πρωταγωνίστριες. Γιατί αν περιμένουμε κάποιον να μας δώσει την ευκαιρία, ίσως να μην έρθει ποτέ. Αν όμως δημιουργήσουμε εμείς την κατάλληλη ευκαιρία; Τότε θα αλλάξουν όλα. Άλλωστε και η Shirley Chisholm, η πρώτη μαύρη γυναίκα που εκλέχθηκε στο Κογκρέσο των ΗΠΑ είπε: «Εάν δεν σου δίνουν μια θέση στο τραπέζι, φέρε μια καρέκλα».

Τώρα, δυστυχώς πρέπει να σε καληνυχτίσω — η αυριανή προπόνηση ξεκινά νωρίς. Σ' αφήνω με την ευχή να έρθει η μέρα που κανείς δεν θα νιώθει ότι βρίσκεται στο περιθώριο, που τα στερεότυπα και οι ταμπέλες θα είναι παρελθόν και η ισότητα θα είναι δεδομένη κι όχι ζητούμενο!

Θα τα πούμε σύντομα!

«Ηχώ»

Έπαινος 2, Ήρα Νικολάου
Περιφερειακό Λύκειο Απ. Λουκά Κολοσσίου, Λεμεσός
Υπεύθυνη εκπαιδευτικός: Δέσποινα Διογένους

Στιγμές και Σκέψεις στον Χώρο και τον Χρόνο

Αγαπημένο μου ημερολόγιο,

Σήμερα ήταν μια από εκείνες τις μέρες που νιώθω πως όλα γύρω μου είναι γεμάτα αντιφάσεις. Και συ ξέρεις καλύτερα από όλους ότι κάποια πράγματα επιλέγω να τα λέω φωναχτά, γιατί δεν ξέρω αν θα το καταλάβουν. Και εδώ, αγαπημένο μου ημερολόγιο, ξέρω ότι μπορώ να μιλήσω ελεύθερα, χωρίς να φοβάμαι ότι κάποιος θα με κρίνει ή θα με μειώσει. Εδώ μπορώ να βάλω τις σκέψεις μου σε λέξεις και να τις αφήσω να ανασάνουν.

Σήμερα που λες στο μάθημα Ιστορίας, συζητούσαμε για την αρχαία ελληνική δημοκρατία και τη συνεισφορά της στην ανάπτυξη της ιδέας των πολιτικών δικαιωμάτων και της ισότητας των πολιτών. Ο φιλόλογος μας ανέφερε τις δημοκρατικές καινοτομίες της Αθήνας, όπως την καθιέρωση της άμεσης συμμετοχής των πολιτών στις πολιτικές διαδικασίες μέσω της Εκκλησίας του Δήμου και την εκλογή αξιωματούχων με κλήρωση. Ωστόσο, δεν έγινε καμία αναφορά στο γεγονός ότι, παρά την πρόοδο που πέτυχε η Αθηναϊκή Δημοκρατία, οι γυναίκες και οι δούλοι αποκλείονταν από αυτές τις διαδικασίες.

Το γεγονός ότι ο Πλάτωνας, αν και προχώρησε περισσότερο από άλλους φιλοσόφους της εποχής του, προτείνοντας την ισότητα των φύλων στον τομέα της εκπαίδευσης και της πολιτικής, διατηρώντας όμως τελικά την ιδέα ότι η θέση της γυναίκας είναι υποδεέστερη, με έκανε να αναρωτηθώ για την πραγματική σημασία της ισότητας στην αρχαία ελληνική σκέψη. Κατά τη διάρκεια της συζήτησης, η Μ. σηκώθηκε και ρώτησε: «Γιατί δεν μαθαίνουμε τίποτα για γυναίκες που συνέβαλαν στη φιλοσοφία και την πολιτική σκέψη;». Ο φιλόλογος απάντησε με ένα σχεδόν ειρωνικό χαμόγελο ότι η ύλη είναι περιορισμένη. Κάποιοι γέλασαν, άλλοι απλώς γύρισαν αδιάφορα το βλέμμα.

Δεν ξέρω γιατί, αλλά ένιωσα ένα κόμπο στο στομάχι. Ήταν εκείνη η στιγμή που κατάλαβα ότι πολλές από τις αδικίες που υποτίθεται ότι αναγνωρίζουμε σήμερα, θεωρούνται αυτονόητες και περνούν απαρατήρητες και μάλιστα χωρίς να αμφισβητούνται. Αυτές οι

μικρές στιγμές, αυτά τα σχόλια που περνούν αδιάφορα, ενσωματώνουν στερεότυπα που χτίζουν έναν κόσμο όπου οι γυναίκες συνεχώς μαθαίνουν να σιωπούν, να μην διεκδικούν, να μην περιμένουν πολλά.

Όταν γύρισα σπίτι, σκέφτηκα πόσο σημαντικό είναι να κατανοήσουμε πώς η αρχαία ελληνική γραμματεία, παρά την πρόοδο που έφερε στις έννοιες της δημοκρατίας και της ισότητας, συχνά αγνόησε τις γυναίκες και τα δικαιώματά τους. Αυτό το κενό δεν περιορίζει μόνο την ιστορική κατανόηση, αλλά και την αξία που δίνουμε σήμερα στις φωνές όλων των πολιτών στην κοινωνία μας. Αναρωτήθηκα πόσο συχνά, ακόμη και στην εκπαίδευση, τα στερεότυπα για τα φύλα ενισχύονται χωρίς καν να τα αντιλαμβανόμαστε. Στο μάθημα, ο φιλόλογος με την απάντησή του για την «περιορισμένη ύλη» όχι μόνο απέφυγε να ασχοληθεί με το θέμα της έλλειψης γυναικών φιλοσόφων, Αποκαλύφθηκε επίσης ότι οι γυναίκες εξακολουθούν να αποκλείονται ή να υπο-εκπροσωπούνται σε πολλούς τομείς της γνώσης. Το γεγονός ότι η συζήτηση δεν άνοιξε και κανείς δεν αντέτεινε κάτι απέναντι στη δήλωση του καθηγητή, με έκανε να συνειδητοποιήσω πόσο συχνά το σχολείο – το οποίο πρέπει να καλλιεργεί την κριτική σκέψη – ενισχύει χωρίς να το θέλει τα στερεότυπα που μας περιορίζουν.

Αυτή η στάση, που ενδέχεται να φαίνεται αθώα ή αδιάφορη, επηρεάζει το πώς μεγαλώνουμε και πώς διαμορφώνουμε τις αξίες μας για τη συμμετοχή και την ισότητα. Όταν το σχολείο δεν αναγνωρίζει ή δεν συζητά τη σημασία της ισότητας των φύλων με την ίδια σοβαρότητα που κάνει με άλλες κοινωνικές πτυχές, δημιουργεί την ψευδαίσθηση ότι το θέμα είναι δευτερεύον και ανούσιο. Η ιστορία της αρχαίας ελληνικής σκέψης μπορεί να μας δείξει την πρόοδο που έγινε στο πεδίο της δημοκρατίας, αλλά και να αναδείξει τα κενά που δεν έχουν ακόμη κλείσει. Στο πλαίσιο του πρότζεκτ, θα εξετάσουμε πώς η αρχαία ελληνική σκέψη προσδιόρισε τη δημοκρατία και την ισότητα, αναγνωρίζοντας ότι, παρόλο που πρόκειται για θεμελιώδεις έννοιες, η πλήρης ισότητα των φύλων δεν αποτέλεσε ποτέ, πραγματικότητα στην αρχαία ελληνική κοινωνία. Ακόμα και σήμερα, το σχολείο – όπως και η κοινωνία γενικότερα – εξακολουθεί να αναπαράγει τα ίδια στερεότυπα, εφόσον δεν τα αμφισβητούμε με σαφήνεια και συνέπεια.

Στο σπίτι, ήθελα να το μοιραστώ, όχι μόνο μαζί σου αγαπημένο μου ημερολόγιο, ήθελα να το συζητήσω. Να πω κάπου πώς ένιωσα, χωρίς να με κοιτάζουν παράξενα. Και ήξερα πως η

μαμά ήταν ο κατάλληλος άνθρωπος. Η μαμά έκανε για πολλά χρόνια ένα επάγγελμα που θεωρείται κατεξοχήν ανδρικό: ήταν πυροσβέστης. Μπήκε στο σώμα όταν σχεδόν καμία γυναίκα δεν τολμούσε να το σκεφτεί. Όπως μου έλεγε συχνά όταν πήγε στον Πυροσβεστικό Σταθμό ήταν η μοναδική γυναίκα, αυτή και 115 πυροσβέστες. Ήξερε από πρώτο χέρι τι θα πει προκατάληψη, τι θα πει να αποδεικνύεις κάθε μέρα ότι «μπορείς» σε έναν κόσμο που έχει μάθει να σου λέει πως «δεν είναι για εσένα». Ήξερα ότι από εκείνη θα άκουγα αλήθειες που ίσως να μην τις άκουγα από κανέναν άλλον, κι ότι αυτή η κουβέντα θα άνοιγε περισσότερο τους δικούς μου ορίζοντες.

«Μαμά, σήμερα έγινε κάτι στο σχολείο...» ξεκίνησα διστακτικά. Της εξήγησα. Για το μάθημα, για το σχόλιο, για το βλέμμα του φιλολόγου. Η μαμά με άκουγε χωρίς να με διακόψει. Κούνησε το κεφάλι και έπειτα είπε: «Ξέρω ακριβώς πώς νιώθεις. Κάτι τέτοιο συνέβαινε και σε εμένα όταν ήμουν στην ηλικία σου. Η αξία μας όμως δεν ορίζεται από τις προκαταλήψεις των άλλων. Δεν πρέπει να αφήνουμε τέτοιες στιγμές να μας επηρεάζουν ή να μας περιορίζουν».

Η μαμά, με τη δική της εμπειρία, μου υπενθύμισε πόσο σημαντικό είναι να αγωνιζόμαστε ενάντια στα στερεότυπα και τις προσδοκίες που θέτει η κοινωνία μας. Εκείνη είχε ζήσει την προκατάληψη, αλλά δεν την άφησε να την ορίσει. Ήξερε ότι η αξία ενός ανθρώπου δεν έχει να κάνει με το φύλο του, αλλά με τις ικανότητες και την αποφασιστικότητα που επιδεικνύει. Όπως ακριβώς και σήμερα, η σχολική εκπαίδευση θα πρέπει να μας διδάξει ότι όλοι οι πολίτες, ανεξαρτήτως φύλου, έχουν τη δυνατότητα και την αξία να συμμετέχουν ισότιμα στη δημοκρατία. Αυτή η συζήτηση που άνοιξε στο σχολείο με την αμφισβήτηση του φιλολόγου μπορεί να είναι μόνο η αρχή ενός σημαντικού προβληματισμού για το πώς, και εμείς οι ίδιοι, επιλέγουμε να διαμορφώσουμε τις αντιλήψεις μας για την ισότητα και την αξία των ανθρώπων γύρω μας.

«Ναι, αλλά μαθαίνουμε από μικρά ότι έχει», της είπα. «Από τα παραμύθια, τα παιχνίδια, τις κουβέντες των μεγάλων. Τα αγόρια δεν κλαίνε. Τα κορίτσια κάθονται ήσυχα, δεν παίζουν άγρια παιχνίδια... Κι όταν μεγαλώνουμε, συνεχίζουμε απλώς να μεταφέρουμε αυτές τις ιδέες σε άλλους χώρους. Στο σχολείο, στη δουλειά, στις σχέσεις μας.»

Η μαμά αναστέναξε και με κοίταξε σοβαρά. «Δεν έχεις άδικο. Γι' αυτό κι εγώ σου έλεγα πάντα ότι «γυναίκες δεν γεννιόμαστε, γινόμαστε» - όπως έγραψε κάποτε η Σιμόν ντε Μποβουάρ. Εννοούσε ότι η κοινωνία μας διαμορφώνει, μας μαθαίνει πώς να φερόμαστε, τι να πιστεύουμε για τον εαυτό μας και τις δυνατότητές μας. Αλλά μπορούμε κι εμείς να σπάσουμε αυτόν τον κύκλο. Με τη στάση μας, με τις ερωτήσεις μας, με τις επιλογές μας.»

«Αυτό που με ανησυχεί είναι πόσο βαθιά ριζωμένα είναι τα στερεότυπα, μαμά. Πόσες φορές με έκαναν να νιώσω πως δεν είμαι "αρκετή". Σαν να πρέπει κάθε φορά να αποδεικνύω ότι αξίζω. Και κάθε φορά που προσπαθώ να δείξω τι μπορώ, κάποιος βρίσκει έναν τρόπο να μου θυμίσει τι δεν μπορώ. Και κάποιες μέρες... το πιστεύω κι εγώ.»

Η μαμά σιώπησε για λίγο και με κοίταξε στα μάτια. Ύστερα είπε, «Θυμάμαι όταν ήμουν έτοιμη να μπω για πρώτη φορά στον σταθμό πυροσβεστών. Ήμουν μόνη και όλοι με κοιτούσαν σαν να ήμουν εξωγήινη. Κάποιοι ρωτούσαν αν ήμουν σίγουρη ότι μπορούσα να κουβαλήσω έναν άνθρωπο από τη φωτιά ή αν μπορώ να αντέξω τις άσχημες εικόνες ενός δυστυχήματος. Άλλοι απλώς με απέκλεισαν απ' τις κουβέντες τους. Όλα αυτά γιατί ήμουν γυναίκα. Αλλά δεν λύγισα. Το πάλεψα. Γιατί βαθιά μέσα μου ήξερα ότι η αξία δεν καθορίζεται από το φύλο. Και δεν με εμπόδισε τίποτα, ακόμα κι όταν χρειάστηκε να δράσω κάτω από τις πιο δύσκολες συνθήκες.»

«Αυτό θέλω να καταλάβεις – και γι' αυτό το συζητάμε τώρα. Δεν είναι μόνο τα σχόλια ή τα περίεργα βλέμματα που πληγώνουν. Είναι ο αγώνας να αποδείξεις ότι αξίζεις, ότι μπορείς. Να ξεπεράσεις όχι μόνο τις δικές τους αμφιβολίες, αλλά και τις δικές σου. Να σταθείς εκεί όταν σε χρειάζονται, χωρίς να περιμένεις πρώτα να σε αποδεχτούν. Δεν ήταν εύκολο για μένα να με πάρουν στα σοβαρά. Δεν ήταν εύκολο να δεχτούν πως μια γυναίκα μπορεί να είναι το ίδιο ικανή, το ίδιο δυνατή, με οποιονδήποτε άλλον. Αλλά το απέδειξα – όχι με λόγια, αλλά με τις πράξεις μου. Και αυτό μετράει περισσότερο από καθετί.»

Έμεινα για λίγο σιωπηλή, σκεπτόμενη όλα όσα μου είχε πει. Ύστερα, σχεδόν ψιθυριστά, ρώτησα:

«Ξέρεις τι άλλο με ενοχλεί πολύ ρε μαμά; Και με ενοχλεί γιατί αφορά την εκκλησία που υποτίθεται ότι πρεσβεύει τη θρησκεία της αγάπης. Αλλά ακόμη και εδώ η γυναίκα υποτιμάται. Το γεγονός ότι οι γυναίκες δεν επιτρέπεται να μπαίνουν στο ιερό επειδή έχουν

περίοδο είναι ξεκάθαρη διάκριση. Πώς γίνεται το σώμα μας, που μπορεί να γεννήσει ζωή, να θεωρείται μιαρό; Δεν μπορώ να καταλάβω πώς η ίδια η δυνατότητα να είμαστε δημιουργοί ζωής μετατρέπεται σε λόγο αποκλεισμού και ντροπής.»

Η μαμά αναστέναξε και τα μάτια της σκίασαν για λίγο, σαν να προσπαθούσε να βρει τα σωστά λόγια. «Ξέρεις, αυτή η αντίφαση με εξόργιζε πάντα. Η κοινωνία μας γιορτάζει τη ζωή, αλλά την ίδια στιγμή μας απομακρύνει από αυτή την ίδια ζωή όταν εκείνη αναδύεται μέσα από το γυναικείο σώμα. Αντί να γιορτάζουν τη δύναμή μας να δημιουργούμε ζωή, μας καθιστούν υπεύθυνες για κάτι που θεωρείται ‘μιαρό’, κάτι που πρέπει να κρύβουμε ή να ντρεπόμαστε γι’ αυτό. Κι αυτό είναι που πρέπει να αλλάξει. Το δικαίωμα να είσαι ελεύθερη και να νιώθεις περήφανη για ό,τι είσαι και ό,τι μπορείς να κάνεις, είναι αδιαπραγμάτευτο.»

Αναστέναξα βαθιά. «Δεν το είχα σκεφτεί έτσι, αλλά έχεις δίκιο. Η κοινωνία παίρνει το πιο φυσικό και σημαντικό πράγμα στον κόσμο και το μετατρέπει σε κάτι για το οποίο πρέπει να ντρεπόμαστε. Το να αναγνωρίσουμε τη δύναμή μας ως γυναίκες, την ικανότητά μας να φέρουμε ζωή στον κόσμο, πρέπει να είναι κάτι για το οποίο να είμαστε περήφανες, όχι κάτι που πρέπει να κρύβουμε.»

Η μαμά μου χάιδεψε τα μαλλιά μου με τρυφερότητα και είπε, «Αυτό ακριβώς. Και γι’ αυτό πρέπει να μιλάμε. Αν σιωπούμε, αν δεν δείξουμε στους άλλους ότι αυτά τα στερεότυπα δεν είναι αλήθεια, τίποτα δεν θα αλλάξει.»

Η αλήθεια είναι ότι δεν έχω όλες τις απαντήσεις. Αλλά ξέρω ότι η σιωπή δεν είναι μία από αυτές. Ξέρω ότι αν θέλουμε έναν κόσμο που να είναι δίκαιος, πρέπει να αρχίσουμε να βλέπουμε όσα ως τώρα ήταν αόρατα. Να μιλήσουμε γι’ αυτά. Να τα φέρουμε στο φως.

Αύριο θα ξαναπάω σχολείο. Ίσως να μην αλλάξει τίποτα. Ίσως όμως να τολμήσω να μιλήσω αν ξανασυμβεί κάτι τέτοιο. Και ξέρω ότι δεν θα είμαι μόνη μου σ’ αυτό.

Αγαπημένο μου ημερολόγιο, συχνά αναρωτιέμαι αν αυτό που καταγράφω εδώ έχει νόημα. Ή μήπως είναι απλά ένας τρόπος να βγάζω από μέσα μου όλα όσα δεν μπορώ να πω αλλού; Δεν ξέρω. Ξέρω όμως ότι κάθε λέξη που γράφω με κάνει να νιώθω λίγο πιο ελεύθερη, λίγο πιο κοντά στην αλήθεια μου.

Κι ενώ αύριο ξημερώνει μια καινούργια μέρα, αυτό που μένει είναι οι σκέψεις μου εδώ. Ίσως, κάπου ανάμεσα στις σελίδες, να βρίσκω την ελπίδα ότι όλα τα μικρά βήματα που κάνω θα

με φέρουν πιο κοντά στον κόσμο που θέλω να ζήσω. Και αν όχι, τουλάχιστον τα λέω όλα εδώ, για να μην τα ξεχάσω ποτέ.

Σε αφήνω για σήμερα. Η αναζήτηση συνεχίζεται. Όπως και η ζωή.

Καληνύχτα αγαπημένο μου ημερολόγιο.